

VJESNIK

DRUŠTVA PROFESORA HRVATSKOGA JEZIKA

BROJ: 3.

Razmišljam o prosvjedu naših nasljednika, studenata filozofskih fakulteta, kojima su se, nakratko i nakon razmišljanja pridružili i studenti nekih srodnih fakulteta, no brzo su počeli odustajati, dok su *naši* ostali ustrajni u svojim zahtjevima. Kako to da studenti mnogih fakulteta nisu čak ni deklarativno pristali uz prosvjed. Je li razlog u tomu što su njihovi roditelji bogatiji ili smatraju da će kad diplomiraju nadoknaditi ulaganje u svoje diplome jer su, dakako, one ipak najvažnije. Onaj tko diplomira na nekom filozofskom fakultetu, financijski će dobro proći samo ako

otvori ćevabdžinicu, prekvalificira se u vodoinstallatera ili dobro uda/oženi. Vrijede li truda diplome za koje valja toliko učiti, proučavati teška djela, čitati poststrukturalističke eseje i... učiti iz knjiga, a ne iz skripti jer one nisu nikad bile dovoljne na filozofskim fakultetima.

Mi, njihovi stariji kolege, znamo da svako učenje vrijedi truda, ali ovo naše kao da se sve manje isplati. Na rubu smo društvenog zanimanja; za profesore hrvatskoga jezika ionako vrijedi definicija da su to oni koji gnjave i iritiraju ljude inzistiranjem na jezičnim pravilima, čitanjem brzozabo-

ravljivih i nepotrebnih knjiga. To su slabo plaćeni ljudi, a danas vrijediš onoliko koliko imaš u džepu, gdje ljetuješ, što voziš, a ne koliko znaš i koliko si knjiga pročitao.

Posao profesora hrvatskoga jezika, čini se, postaje sve manje važan. Tjedno će ga normirati kao i poslove ostalih u školi bez obzira na objektivno veća zaduženja i veću odgovornost.

Sve se relativiziralo. Važno je imati što veći postotak ljudi s diplomama. Zbog toga se i otvaraju fakulteti po selima pa svaki gradić od desetak tisuća stanovnika već ima dvije-tri visokoškolske ustanove. Pitam se tko radi na tim fakultetima i pita li se itko koliko uistinu vrijede hrvatske diplome.

Danas se rugaju Voltaireu jer je, kako kažu, mogao biti veličina samo ako je puk oko njega bio nepismen.

Zato ne smijemo, tvrde, njegovati nove Voltaire,

već svi moramo graditi sretnije društvo kojim će vladati znanje.

Znanje ili poluznanje? Ako je ovo drugo dovoljno, onda neka nam to netko kaže pa će profesori hrvatskoga jezika sa svoje strane dati svoj mali doprinos poluznanju!

U ovomu *Vjesniku* nekoliko važnih priloga. Prvi je dopis Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa o potrebi povećanja satnice hrvatskoga jezika od prvoga razreda osnovne škole do kraja srednjoškolskog obrazovanja te o potrebi promjene srednjoškolskih programa.

Slijedi obrađena anketa o tjednim zaduženjima profesora hrvatskoga jezika. Ona će poslužiti kao polazište za naše zahtjeve. Nismo propustili dati riječ studentima. U drugom dijelu glasila posljednji pozdrav profesoru Ivi Škariću, podsjetnik na neke značajne obljetnice, obavijesti i odluke Malog vijeća Društva.

••••• **Veliko vijeće Društva na sjednici** •••••
 ••••• **27. rujna 2008. donijelo je odluku** •••••
 ••••• **da će zatražiti povećanje satnice** •••••
 ••••• **hrvatskoga jezika. Dopis MZOŠ-u** •••••
 ••••• **uputili smo 23. studenoga, no do** •••••
 ••••• **zaključenja ovog broja Vjesnika (3.** •••••
 ••••• **lipnja 2009.) odgovor nismo dobili.** •••••

O SATNICI I PROGRAMIMA

Plan i program hrvatskoga jezika u osnovnoj školi

Tjedna satnica hrvatskoga jezika za učenike

Na temelju Statuta Društva profesora hrvatskoga jezika Malo vijeće Društva donijelo je odluku da od nadležnoga ministarstva zatraži povećanje satnice hrvatskoga jezika u svim razredima osnovne i srednje škole te promjenu srednjoškolskih programa hrvatskoga jezika. Ovim dopisom predsjednik Društva ostvaruje odluku Malog vijeća.

Obrazloženje:

Društvo profesora hrvatskoga jezika pozdravlja pregnuća Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te pratećih državnih i javnih ustanova u razvitku, preoblikovanjima i poboljšanjima sustava odgoja i obrazovanja, od predškolskih do visokoškolskih. Promjene su počele nekoliko godina nakon svršetka rata i pratile su obnovu zemlje, gospodarski rast i tijek preobrazbe cjelokupnoga hrvatskoga društva u sklopu potrebnih i traženih reformā kako bi se Republika Hrvatska samoizgradila i postala članicom Europske Unije. U tom smislu Društvo profesora hrvatskoga jezika ocjenjuje kako je napravljen veliki posao u prijelaznoj fazi potpunoga osuvremenjivanja naobrazbe u Republici Hrvatskoj.

Društvo profesora shvaća kako su sustavi odgoja i obrazovanja vrlo složeni i ovisni o društvenom ozračju, potrebama i okolnostima, ali isto tako u međudjelovanju u odnosu s aktualnim društvenim procesima. Stoga su nešto teže pokretljivi i prilagodljivi nego neke druge djelatnosti, no vjerujemo kako je moguće ostvariti dijalog između društvenih potreba, državnih ustanova i interesnih skupina kao što je naše Društvo, u cilju razumijevanja i prihvaćanja društvenih potreba te izgradnje sretnoga i uspješnoga ozračja kakvom teže sva društva pa tako i hrvatsko.

Temeljni ciljevi svakog učenja su razvoj ljudskih izvora i usvajanje vrsnosti (kompetencija). Jedna od ključnih europskih vrsnosti je i razvijanje, usvajanje i rad na poboljšanju sporazumijevanja na službenom jeziku zemlje u kojoj se podučava. Kako je standardni hrvatski jezik zapravo dogovoreni jezik, kao i svi standardni/službeni jezici, stanovnici Republike Hrvatske govore različitim idiomima, a u školi se susreću sa standardnim jezikom i većim brojem strukovnih jezika (metajezikā i kodovā), što nije lako usvojiti i potrebno ih je stalno učiti i nadograđivati, kako Nazor kaže s mukom i uz trud. Slušanje, čitanje, pisanje i govorenje su djelatnosti koje valja stalno učiti, ali kojima tijekom naobrazbe treba posvećivati najveću pozornost. Nije dobro da je hrvatskomu jeziku smanjena satnica već u razrednoj nastavi jer djeca teže usvajaju navedene vještine ako se posvećuju drugim sadržajima. To ima utjecaj na slabiju obradu podataka i na stvaralaštvo, što je povezano sa svim što čini sporazumijevanje složenim i važnim za odnose. Ovo se odnosi, dakako, na sve razrede institucionalne naobrazbe.

U osnovnoj je školi prije nekoliko godina promijenjen Nastavni plan i program. Društvo profesora hrvatskoga jezika smatra kako to valja napraviti i sa srednjoškolskim programima, koji su previše oslonjeni na sadržaje povijesti književnosti, a manje na jezične sadržaje, jezično izražavanje i književnost kao umjetnost riječi. Tražimo da se postojeći srednjoškolski programi promijene te da se novi izrade prema učeničkim interesima, a naglašavamo da se navedene vještine, obrazovne zadaće i vrsnost sporazumijevanja ne mogu razvijati u aktualnoj nedostatnoj tjednoj satnici.

Kurikuli europskih zemalja uvažavaju ovu problematiku. Izvješćujemo Vas da je u tijeku projekt o zajedničkom okviru jezika naobrazbe, koji vodi Vijeće Europe. O mogućem europskom zajedničkom okviru svakako valja voditi računa te hrvatskomu jeziku i hrvatskoj književnosti dati ono mjesto u sustavima naobrazbe kakvo kao jedan od europskih jezika zaslužuje.

ANKETA

Društvo je tijekom 2008. anketiralo stotine nastavnika hrvatskoga jezika. Anketu su većim dijelom proveli županijski povjerenici, računalnu obradu obavili su **Suzana Kačić-Bartulović** i **Srećko Listeš**, a pročitale su je **Nada Bujas** i **Ines Konjevod**. Na temelju dobivenih rezultata Malo će vijeće sastaviti svoje zahtjeve i prosljediti ih nadležnim državnim tijelima.

Ured.

Piše Nada BUJAS

Anketa je objavljena u Vjesniku Društva profesora hrvatskoga jezika, 2./2008.

Anketni listić je sadržavao 16 pitanje s potpitanjima. Traženi su točni i/ili približni podatci, neki utemeljeni na subjektivnoj procjeni, o različitim tipovima zaduženja, obveza i drugom radu učitelja/nastavnika hrvatskoga jezika zaposlenih u osnovnim i srednjim školama. Iako je anketiran relativno mali broj u odnosu na ukupan broj svih zaposlenih učitelja/nastavnika hrvatskoga jezika, obrađeni podatci mogu poslužiti kao uzorak.

Anketi se odazvalo ukupno 742 učitelja/nastavnika: iz osnovnih škola 485, iz gimnazija 88, iz trogodišnjih strukovnih škola tek 15, a iz četverogodišnjih strukovnih škola 154.

Većina anketiranih ili 634 zaposleni su na neodređeno, a 406 i na puno radno vrijeme. Tek 64 anketirana rade na određeno vrijeme. Nepoznati su podatci za 44 zaposlenika ili oni rade nepuno radno vrijeme.

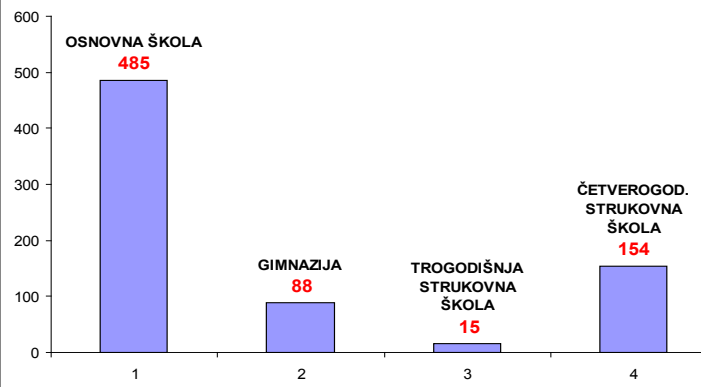
Oni koji rade nepuno radno vrijeme, tjedno rade od 4 do 22 sata. Navedena maksimalna brojka (22 sata tjedno) ipak znači punu normu u osnovnoj školi te se ne može smatrati nepunim radnim vremenom.

Od svih anketiranih učitelja/nastavnika 694 su odgovorila na pitanje o prekovremenom radu. Njih 502 uopće ne radi prekovremeno, a 192 radi.

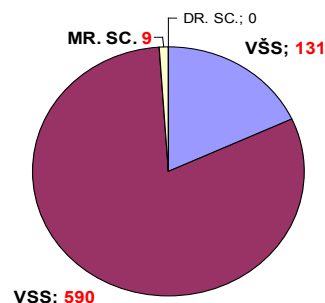
Velika većina anketiranih ima visoku stručnu spremu (590), dok manji broj ima višu školsku spremu (131). Tek je 9 magistara znanosti, a doktorat nema nitko od anketiranih. Nejasno je zašto 12 anketiranih nije dalo odgovor o stručnoj spremi.

Prosječno tjedno zaduženje anketiranih je 21,47 sati u neposrednom odgojno-obrazovnom radu (redovna nastava + dopunska nastava + dodatna nastava + izvan-nastavne aktivnosti). Obrađeni podatci ne mogu dati jasnu razliku o prosječnom tjednom zaduženju učitelja/nastavnika u osnovnoj i srednjoj školi.

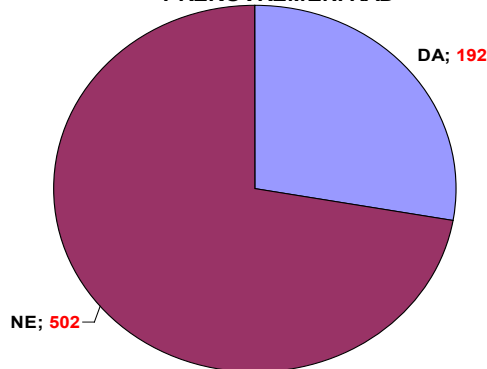
RADNO MJESTO ANKETIRANIH

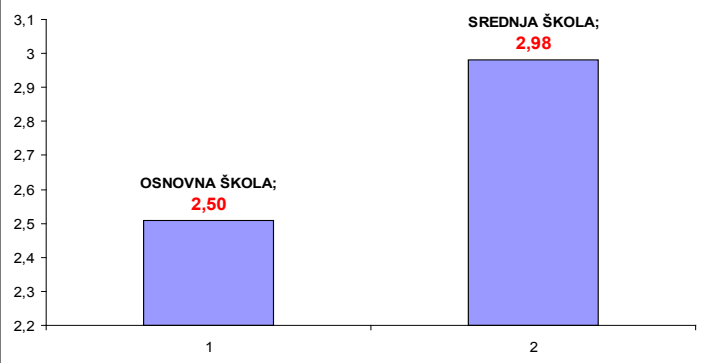
STRUČNA SPREMA

PREKOVREMENI RAD

PROSJEČAN BROJ PROGRAMA ZA KOJE JE NASTAVNIK ZADUŽEN

Naime, rade li anketirani u srednjoj školi, 21,47 sati bi značilo rad iznad norme ili nešto ispod norme u osnovnoj školi, a izvannastavne aktivnosti ravnatelji najčešće ne računaju kao neposredni odgojno-obrazovni rad – takvo je moje iskustvo.

Manji broj anketiranih – samo 72 – ima neka dodatna zaduženja koja se računaju u neposredni odgojno-obrazovni rad, tj. od ukupnog broja anketiranih (742) 2 su satničara ili 0,27 %, 3 su voditelja smjene ili 0,404 %. Zaštitom na radu zadužena su također samo 3 anketirana ili 0,404 %, a 5 je voditelja područnih škola ili 0,57 %. Privilegij da su sindikalni povjerenici imaju 22 anketirana ili 2,96 %. Brojčano najzastupljeniji su voditelji županijskih stručnih vijeća, tj. 37 ili 4,99 %.

Realnijim faktorom opterećenja može se smatrati podatak da anketirani tijekom školske godine ostvaruju više od 2, gotovo 3 različita programa, tj. u osnovnoj školi prosjek je 2,51 različit program, a u srednjoj školi 2,98. Prosječno je svaki anketirani učitelj/nastavnik zadužen za neki oblik dodatnog rada, bilo s učenicima bilo s kolegama, a neki (nepoznat broj) anketirani istodobno sudjeluju u više tipova dodatnog rada. Tako 480 od svih anketiranih priprema učenike za natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika, a ove školske godine 87 anketiranih su mentori studentima. Za mentorstvo kolegama pripravnima zaduženo je 137 učitelja/nastavnika, dok izbornu nastavu izvodi 10,1% anketiranih.

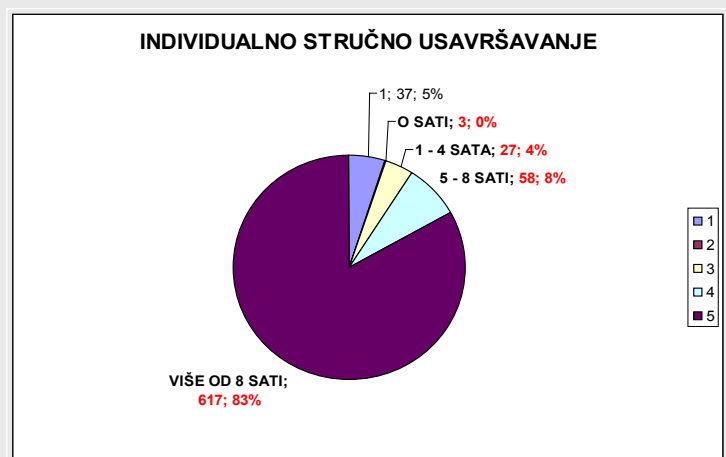
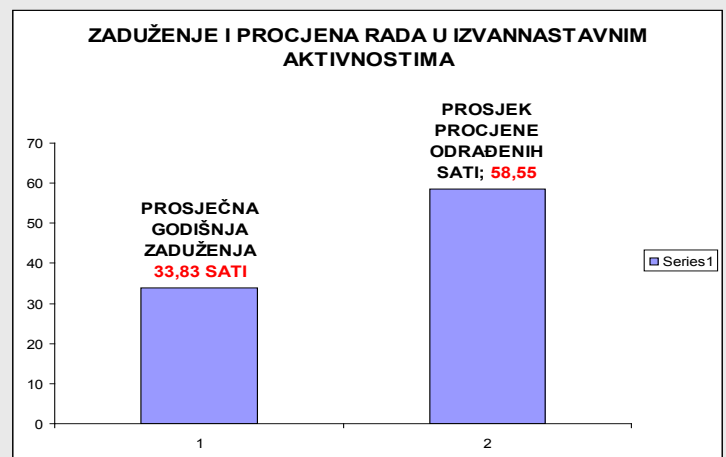
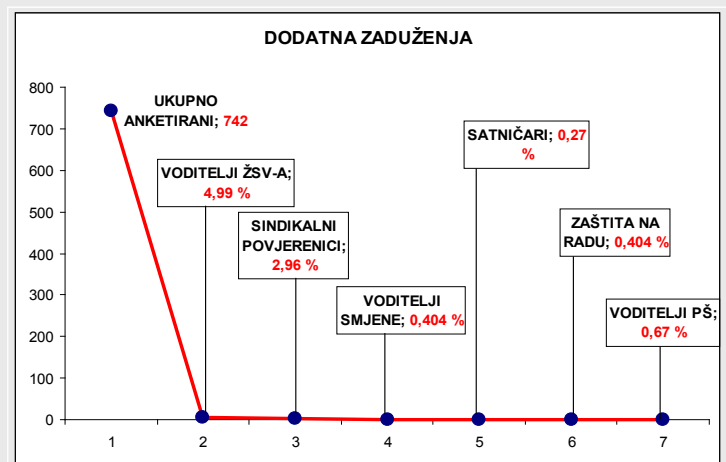
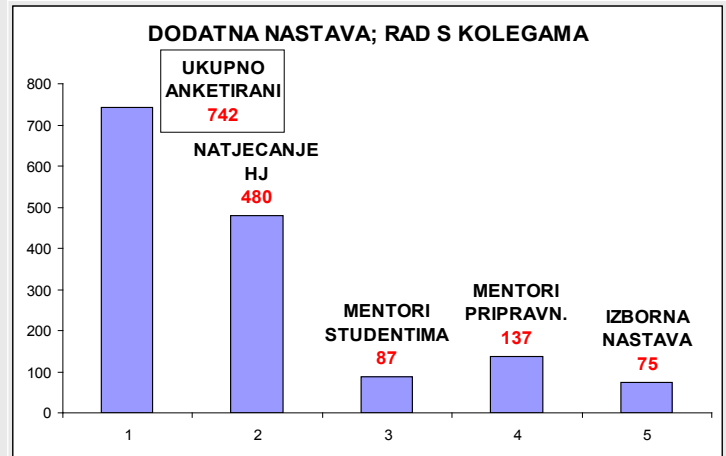
Među anketiranim je izrazito nizak broj promaknutih u zvanje mentora, tj. samo 51 ili 6,8% od ukupno 742 učitelja/nastavnika, a još je manje onih koji su "dogurali" do savjetnika – tek 25 ili 3,3%.

Piše Ines KONJEVOD

Iz ankete se da pročitati kako su učitelji i nastavnici potplaćeni za svoj rad u izvannastavnim aktivnostima. Anketirani su prosječno zaduženi za 33,83 sata godišnje (što je protivno zakonu!), a procjenjuju kako prosječno odrađuju 58,55 sati godišnje.

Anketirani učitelji i nastavnici su u velikom broju odradili više od 8 sati stručnog usavršavanja u školi (više od 60% njih), a na županijskim stručnim vijećima 64%. Na državnim se stručnim skupovima usavršavalo samo 30% anketiranih više od 8 sati, ali zato individualno se više od osam sati usavršavalo 83% učitelja i nastavnika.

Zabrinjavaju podatci da je bez odgovora o stručnom usavršavanju na županijskim stručnim vijećima ostalo 11% anketiranih, a o stručnom usavršavanju na državnim skupovima odgovor nije dalo čak 27% učitelja i nastavnika. Da nije sudjelovalo na državnim stručnim skupovima, odgovorilo je 20% anketiranih.

MOJE ŽELJE, MOJI SNOVI

Većina strukovnih škola ima satnicu od 3 sata nastave hrvatskoga jezika tjedno, što je često nedostavno i za ispunjavanje osnovnih obrazovnih ishoda predviđenih (pre)opsežnim i zastarjelim planom i programom, a s razredima od prosječno 30 učenika.

Učenicima strukovnih škola je sat hrvatskoga jezika često jedina dodirna točka s općom kulturom i umjetnosti. U strukovnim školama nema predmeta poput glazbene i likovne kulture, filozofije, sociologije, logike, psihologije, a i satovi povijesti su često svedeni na minimum (u mnogim školama samo prve dvije godine).

Svi poznavatelji problema smatraju kako nepismenost u Hrvatskoj nije problem isključivo prave, već i nedovoljnog poznavanja jezičnoga ustroja. Jedan od glavnih razloga je zasigurno u nedostatnoj i neprikladnoj nastavi hrvatskoga jezika u srednjem školstvu te gotovo nepostojanju nastave materinskoga jezika u visokome školstvu.

Srednja škola je mnogima posljednja prilika za ovladavanje hrvatskoga standardnog jezika i svih njegovih stilova, pravopisa i pravogovora te ostalih jezičnih sadržaja predviđenih planom i programom. Takvi sadržaji se (uz opsežnu nastavu književnosti) vrlo često u svakodnevnoj praksi ne uspiju ostvariti zbog manjka vremena.

Tijekom rasprave o Nacionalnom okvirnom kurikulumu na svim razinama izdvojen je problem satnice, koji je u raskoraku s očekivanim učeničkim postignućima.

*vjerujem u
bajke i sretan
završetak*

AKTUALNO

Piše Divna Šušić

••••• *Samovrjednovanje je jedna od sastavnica odgojno-obrazovnog sustava vrjednovanja. Zajedno sa školskim (unutarnjim) i vanjskim (nacionalnim) vrjednovanjem čini jedinstvenu i svrhovitu cjelinu. Te se sastavnice međusobno nadopunjuju s ciljem ostvarenja što kvalitetnijeg i uspješnijeg nastavnoga procesa.* •••••

Unutarnje (školsko) vrjednovanje je tradicionalni oblik vrjednovanja učeničkih postignuća u usvajanju znanja, vještina i sposobnosti, ali i svih onih odgojnih čimbenika koji omogućuju cjelovit razvoj osobnosti. Provodi ga isti učitelj koji planira nastavni proces, i poučava učenika, i priprema ga za provjeru. U tome lancu ima prostora za subjektivnost jer tijekom nastavnoga procesa, htjeli mi to ili ne, stvaramo svoju sliku o učeniku koja nije ni potpuno objektivna, niti je istovjetna kod svih učitelja. Kako su kriteriji ocjenjivanja različiti, tako rezultati školskoga vrjednovanja ne nude mogućnost uspoređivanja kakvoće obrazovanja između škola, ali ni na nacionalnoj razini. Nepostojanje nacionalnih standarda vrjednovanja je jedan od razloga uvođenja vanjskoga vrjednovanja.

Vanjsko (nacionalno) vrjednovanje je standardizirani oblik praćenja kakvoće obrazovanja čiji je cilj podizanje kakvoće te poticanje učenika na kvalitetnije učenje. Ovaj model vrjednovanja je široko prihvaćen što pokazuje gotovo stopostotan odziv učenika na nacionalnim ispitima, ali i velik interes učitelja u cijeloj Hrvatskoj za stručne skupove na temu Metrijska analiza i rezultati završnih ispita vanjskoga vrjednovanja obrazovnih postignuća koje je organizirao Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Analiza rezultata pruža povratnu informaciju školama te nudi smjernice za ciljano djelovanje u procesu samovrjednovanja.

Samovrjednovanje je noviji oblik vrjednovanja koji se odnosi na provedbu školskoga razvojnoga plana, a koji je rezultat praćenja, procjenjivanja i vrjednovanja svih sudionika odgojno-obrazovnog rada. Slojevit je to proces koji ima svoj tijek razvoja. Rabeći rezultate vanjskoga vrjednovanja i uvažavajući sve specifičnosti određene škole, pomaže učinkovitijem učenju i potiče na kvalitetniji rad, razvija kreativnost, pomaže stvaranju realne slike o sebi, svojim jakim i slabim stranama,

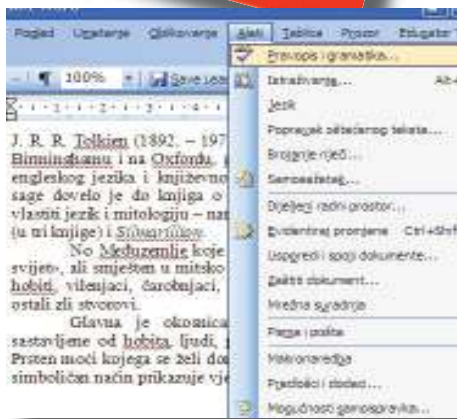
razvija samopouzdanje, povećava odgovornost za rezultate svoga rada pa time i za postignuća škole. Svi ovi pozitivni učinci odnose se i na učenike i na učitelje koji, svatko sa svoga stajališta, donose procjene i osobna mišljenja o nekoj aktivnosti ili uratku.

Od spremnosti svih koji sudjeluju u nastavnom procesu da ostvare te ciljeve itekako ovisi kakvoća odgojno-obrazovnog rada svake škole. Dobar učitelj prati, procjenjuje i vrjednuje svoj rad, pokazuje učenicima da mu je stalo do kvalitete njegovoga rada te tako motivira učenike da i oni brinu o rezultatima svoga rada, potiče ih na veću aktivnost i samokritičnost. Takav učitelj ne samo da uočava nužnost prilagođavanja promjenama, nego i nudi mogućnosti za promjenu na bolje.

Upravo samovrjednovanje omogućava svakoj školi da samostalno organizira vlastiti razvoj, sukladno svojim specifičnostima. Samo oni koji su vezani uz rad određene škole znaju koje su to specifičnosti te što mogu učiniti u podizanju kakvoće obrazovanja. Različitim oblicima samoanalize (upitnicima za učitelje, učenike i roditelje te analizom rezultata vanjskoga vrjednovanja svoje škole) može se doći do pokazatelja koji će pripomoći uočavanju vlastitih prednosti, nedostataka, ali i razvojnih mogućnosti. Nedovoljno samokritičnosti, stare navike, otpor svemu što je novina te nespremnost za preuzimanjem odgovornosti može nas omesti da osuveniramo svoj rad i približimo ga učenicima. Uspješnost našega rada u vremenu koje dolazi ovisit će u velikoj mjeri o spremnosti i sposobnosti da objektivno pratimo, procjenjujemo i vrjednujemo prije svega kakvoću svoga rada, što je bitan preduvjet da bismo mogli objektivno ocjenjivati učenička znanja, vještine i sposobnosti. Zato sastavnice sustava vrjednovanja ne trebamo shvatiti kao oblik provjere učenika i učitelja nego kao mogućnost za unaprjeđenje nastavnoga procesa. Vanjsko su se vrjednovanje i samovrjednovanje pokazali kao najučinkovitiji mehanizmi za podizanje kakvoće odgojno-obrazovnog rada u 15 europskih država, neka nam približavanje Europi ne bude primarni cilj. Samovrjednovanjem se približimo sebi, svojim specifičnostima; otkrijmo svoje slabosti, istaknimo postignuća, spoznajmo potrebe i mogućnosti za ostvarenje tih potreba.

TRAŽIMO JEDAN PRAVOPIS

Piše Marina Čubrić

„Profesorice, mi smo u osnovnoj školi učili da se to tako ne piše“, česta je rečenica koju čujemo na nastavi hrvatskoga jezika. Naravno, objašnjavamo da može biti i tako napisano, ali nije nam baš drago – učenici brzo zgrabe priliku kad nešto nije jasno. Tko je odgovoran za takvu situaciju?

Profesori hrvatskoga jezika nemoćni su pred takvim rečenicama, posežu za ovim ili onim pravopisom, rječnikom, savjetnikom. A zapravo kad malo bolje razmislimo, vrlo je malo onoga što bi bilo upitno, dvojno ili problematično u bilo kojemu pravopisnome priručniku. Ono što smatramo temeljem pismenosti jednako je u svim priručnicima. No, svejedno ćemo biti na vrlo skliskome terenu na nastavi i na natjecanju u poznavanju hrvatskoga jezika (moram napomenuti da je otvoren i problem jedinstvenosti jezičnoga nazivlja, bar u obrazovnome sustavu). Problem pravopisa aktualizirao se i u vrjednovanju školskih eseja na nacionalnim ispitima i na pokusnoj državnoj maturi.

Iskustva ocjenjivača dragocjena su zbog obilja primjera s kojima smo se susreli, a koji su se pokazali kao otvorena pitanja u praksi. Sve to zbunjuje i profesore i učenike i roditelje.

Vijeće za normu hrvatskoga standardnog jezika pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske raspravljalo je na nekoliko sjednica o temeljnim pitanjima pravopisne norme. Izdvojiti ću samo nekoliko zaključnih rečenica: „Naši su pravopisni prijepori, iako se zapravo odnose tek na preostale detalje od manje važnosti, izrazito zaoštreni i prožimlju jezičnu zajednicu destruktivnim navijačkim strastima. Uteg su na nozi slobodnomu razvoju hrvatskoga standardnog jezika.“

Društvo profesora hrvatskoga jezika zahtijeva od Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa da se odredi jedan pravopisni priručnik (ili da se raspiše natječaj za novi) koji će biti službeni i obavezan u svim područjima institucionalnoga obrazovnoga sustava, od vrtića do visokoškolskih ustanova. Propisivanje službenoga pravopisnoga priručnika ne će olakšati rad samo profesorima hrvatskoga jezika nego i svekolikoj javnosti.

Društvo pokreće peticiju kojom traži da se jedan pravopis odredi službenim u institucionalnoj naobrazbi te u službenoj uporabi u Republici Hrvatskoj.

Dokumentaciju će članovima dostaviti županijski povjerenici, a potpisat će svi oni koji to žele (svi zaposleni učitelji i nastavnici, a ne samo učitelji i nastavnici hrvatskoga jezika).

MNOGO VIKE NI ZA ŠTO

Piše Ines Komić

Sve je počelo jednog ponedjeljka kada je student.ff na forumu Filozofskog fakulteta u Osijeku objavio članke koji su izašli povodom prosvjeda u Zagrebu i ostavio poruku: "A sada je na vama hoćete li i vi ili ne..." Nakon te rečenice sve je ostalo organizirano vrlo brzo.

Do četvrtka je prosvjed bio organiziran, a onomu tko je u četvrtak htio ući u zgradu Fakulteta rečeno je da nastave nema i da je organiziran prosvjed. Većina studenata se s tim nije složila, pa je provjerila što se zaista događa. Tako su prosvjednici i *redari* stajali vani s transparentima i govorili ostalim studentima trebaju li ići na nastavu ili ne. Ne daj, Bože, da im se netko usprotivi. Uz to, došlo je par studenata Ekonomskog fakulteta jer im se baš tog jutra nije dalo ići na predavanja. Iako je blokada navodno počela, mi smo predavanja imali. Održali smo seminare kao što i piše u rasporedu. Ali, to smo imali u potkrovlju, a prosvjednici nisu išli tako visoko. Iduće smo predavanje imali na 2. katu i nije prošlo dugo, a da *redari* nisu upali unutra. Ušavši u učionicu, nisu marili za to što su upali u riječ profesorici i odmah su počeli pričati o svojim pravima i zahtjevima i pozivati studente koji su na predavanju da ga napuste. Tako je pola studenata, zapravo ne znajući zašto, napustila predavanje. Malo po malo, studenti su odlazili s predavanja i shvaćali kako je prosvjed odlična izlika za nedolaženje. Onima koji su ostali na predavanju *redar* je viknuo: "Sretno vam bilo u

životu!" i zalupio vratima. Kada se netko tako lijepo i kulturno obrati svojim kolegama, već je jasno kako će sve završiti. Iz dana u dan bilo je sve gore i gore pa su se studenti koji su željeli biti na predavanjima zadnjih dana blokade zaključavali u učionice kako bi mogli nesmetano slušati predavanje.

Prvi dan blokade održan je i tzv. plenum na kojem se svaku večer u svečanoj dvorani Fakulteta glasovalo za nastavak blokade. Jedini problem je bio taj što su u tu svečanu dvoranu ulazili studenti Učiteljskog fakulteta koji su glasali o nastavku blokade Filozofskog fakulteta. Inače, glasovanje o nastavku blokade nije bilo valjano jer se na plenumu pojavljivalo najviše petsto studenata, a Filozofski fakultet broji preko 1000 studenata. Plenume je svaki dan vodila druga osoba, a govorilo se o različitim temama. Svatko tko je htio nešto reći, mogao je dobiti mikrofona u ruke.

Ipak, i to se ispostavilo netočnim. U petak nam je Nezavisna studentska inicijativa Osijek ušla na predavanje iz hrvatske fonetike i fonologije, sjeli su i slušali što profesorica predaje, jer, kažu, to je njihovo ljudsko pravo, a i predavanja su otvorenog tipa. Pola sata nakon predavanja bio je sazvan plenum na kojem se pojavilo dup-

lo manje studenata nego prijašnji dan jer ih je većina otišla kući pod izgovorom da je na Fakultetu blokada.

Na plenumu su bili podržavani oni koji su za nastavak blokade, a kada se netko ustao i htio reći koju pametnu dobio je samo *buuu* od strane većine studenata. Jedna je studentica psihologije ustala i jasno rekla kako se ona svojim ocjenama izborila za neplaćanje školarine i kako je njezino osobno pravo da ide na predavanja. Nakon toga više joj nisu htjeli dati mikrofona u ruke. Toliko o ljudskim pravima.

Problemi koji su vladali tijekom cijelog prosvjeda i izazivali svađe među samim studentima više su nego očiti.

Najvažniji je taj što se nitko nije obazirao na mogućnost oslobađanja od plaćanja školarine. Školarina na Filozofskom fakultetu u Osijeku iznosi 5500 kuna, a osloboditi je se može na više načina. Polovično oslobađanje dobivaju oni studenti čiji je prosjek od 4.0 do 4.2, a cjelovito oslobađanje oni čiji je prosjek ocjena viši od 4,21. Također, ukoliko je student vrlo lošeg socijalnog statusa može biti oslobođen plaćanja školarine ako podnese zahtjev za oslobođenje. Smatra se i da je prosvjed politički motiviran. Ukoliko se studenti nastave boriti pomalo nasilnim načinima i ukoliko ne počnu učiti i pošteno *grijati stolicu* društvo znanja nikada ne će postojati. Promjene su potrebne, ali prvo treba zaviriti u vlastiti indeks i pogledati što se tamo može promijeniti!

Sara Hocenski

Ono na što se moram osvrnuti jest primjer mnogima drage Amerike. U Americi postoji tzv. monetary value of education što u prijevodu znači novčana vrijednost obrazovanja. U Americi se smatra da što se više novca ulaže u obrazovanje, to će se više novca imati pri zaposlenju. Također, mladi Amerikanci se od svojih roditelja sele kada napune osamnaest godina; odlaze raditi i studirati. Onaj tko ostane živjeti s roditeljima na njihov račun ne radeći baš ništa smatra se manje vrijednim i poštovanim. Kod nas, ipak, studenti istovremeno studiraju i pune kafiće. Danas studenti radije dane provode uz kave, čavrljanja, računalo, a raditi ih je sramota. Trend je imati sve, a ne raditi ništa. Mnogi studenti ni ne znaju koliko studentskih poslova postoji i koliko iskustava radeći te poslove mogu ugraditi u sebe i iskoristiti u daljnjem obrazovanju i životu. Ostaje postavljeno pitanje zašto se studenti medicine ili ekonomije ne bore za besplatno školovanje. Odgovori su poprilično jednostavni. Većina se studenata medicine svojim radom i trudom oslobodi školarine i sretni su što su opće upisali željeni fakultet. Kada bi studenti ekonomije studirali besplatno bilo bi ih 300, a ne 800 što bi značilo da 500 sadašnjih studenata ne bi studiralo jer su svi upisani preko kvote i s plaćanjem «Nezavisna studentska inicijativa» nastavlja sa svojim radom pa tako povremeno organizira akciju «5 do 12» u kojoj se studenti okupljaju na nekom od trgova i pet minuta u tišini čitaju literaturu po vlastitom izboru. Studentima je uz slogan «Dođi i probaj upecati školarinu!» predstavljen umjetnički performans Ribanje i studentsko prigovaranje, a ministar je bio pozvan da pokuša shvatiti poruku koju mu studenti žele prenijeti.

Sara Hocenski, studentica kroatistike: Svakako podržavam studentski prosvjed, ali se ne slažem s načinom na koji je proveden, niti organizacijom samoga prosvjeda. Mislim da su se studenti cijele Hrvatske trebali ranije upozoriti na takav radikalni potez kao što je blokada fakulteta, trebalo se unaprijed odlučiti kojeg će datuma početi prosvjed na svim fakultetima u Hrvatskoj koji su bili željni prosvjedovati i trebali su se ciljevi malo bolje objasniti prije njegovog početka. Također, trebalo je odrediti minimalno trajanje prosvjeda. Studenti su se trebali malo bolje povezati unutar gradova, pa se ne bi dogodilo da se u jednom gradu prosvjeduje 4 tjedna, a u drugom 3 dana, jer na taj način nikada ne ćemo biti shvaćeni ozbiljno. Sama je hvale vrijedna, ali se na realizaciji trebalo detaljnije poraditi.

Vesna Đurčević, studentica kroatistike: Blokadom fakulteta stvorili su okruženje u kojemu je nemoguće raditi, pa čak ni oni koji su pokušavali izbjeći nadoknade nakon kraja semestra nisu uspjeli u svojoj namjeri, te su tako i oni koji nisu željeli prosvjedovati bili primorani na to. Smatram da takav način ponašanja prema kolegama s fakulteta nije ni malo kolegijalan ili pravedan, te da je kod nekih želja za odmorom od predavanja prevladala želja za besplatnim školovanjem, te je zato blokada bila izglasavana toliko dugo.

IVO ŠKARIĆ (1933. - 2009.)

Piše Lidija PULJAN

Posljednji pozdrav velikomu hrvatskom jezikoslovcu.

Dana 29. siječnja 2009. otišao je veliki čovjek, znanstvenik, fonetičar, retoričar, jedan od utemeljitelja Odsjeka za fonetiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, član i dugogodišnji predsjednik Hrvatskoga filološkog društva, čovjek koji je brojne naraštaje učio i odgajao kako se ljubi materinska riječ; hrvatski se voli znanjem - volio je reći.

Bio je voditelj mnogobrojnih znanstvenih projekata, organizator Međunarodnog skupa Istraživanja govora, glavni urednik časopisa Govor, član Uredništva časopisa Jezik, Medijska istraživanja, suradnik HAZU-a, Matice hrvatske, Društva logopeda Hrvatske, International Phonetic Associationa i brojnih drugih.

Predavao je na studijima fonetike, lingvistike, informatologije, ADU-a, logopedije, surdopedagogije, komunikologije, stomatologije i ekonomije. Jedan je od inicijatora, uz Jasminu Nikić, Službe za jezik i govor na HTV-u.

Mlađi naraštaji fonetičara, spikera, govornika stasali su u Govorničkoj školi koju je organizirao 1992., školi koja mu je donijela i priznanje za životno djelo Ivan Filipović.

Objavio je više od 150 znanstvenih radova, predavao na slavistici u Lundu, Malmeu (Švedska) te studijsku godinu 1972/73. boravio u Parizu.

Ivo Škarić rodio se 19. travnja 1933. u Postirima koje darovitu dječaku nisu mogle pružiti znanje kojemu je težio. Na pokopu saznasmo kako mu je majka Franka i otac Zane mogao pružiti tek kruh, mast i šećer te je nakon osnovne škole upisao Klasičnu gimnaziju u Splitu gdje se uzdržavao sam dajući repetitorije i pišući kolegama maturalne radove, a takvim životom nastavio je živjeti i u Zagrebu gdje je završio studij jugoslavistike i romanistike.

Bio je iznimno razborit čovjek, tolerantan, susretljiv, pun razumijevanja za mlade polaznike govorničkih škola pa ne čudi da su na Mirogoj stigli brojni autobusi iz svih krajeva Hrvatske jer su željeli odati posljednju počast čovjeku kojega su cijenili i voljeli; došli su pozdraviti svoga papu, kako su ga s ljubavlju zvali.

Smogao je među inima i Uroš pronaći snagu i održati mu oproštajni govor, valjda da pape odozgo vidi i čuje čemu ga je naučio. Škarićeva su usta zauvijek zanimila, međutim, mnogo, vrlo mnogo nas je ostalo koji smo ga slušali, koji pamtimo njegov glas i čujemo ga kao da je među nama.

U Postirima, u maloj kapelici, lijes s njegovim posmrtnim ostacima. Nevjerica. Bol. Odlazi čovjek, kako reče ravnatelj splitske klasične gimnazije, iz klase - optimist! U molitvi se uputismo prema vječnom počivalištu. Njegovi odani mentori, nijemi, suznih očiju nježno spuštaju u grob bijele ruže. U muku odzvanja u njima Moja domovina... ima snagu škarićizma ide protiv vandalizma...

Posljednje počivalište u mjestu okruženu morem gdje je kolijevka prvi put zanjihala ovoga velikana hrvatske riječi; opet škrta zemlja čuva svoje blago...

Nama, koji smo imali sreću poznavati Vas, ostaje Vaš častan lik, utrta svijetla životna staza kojom valja kročiti da bi se zaslužilo Kraljevstvo Nebesko!

OBLJETNICE

Prethodna je godina bila Držićeva. Doduše, bila je i Zoranićeva, ali je njegova protekla nekako nezapaženo. Bila je i godišnjica Dživa Bunića Vučića, ali njega se rijetko tko sjetio.

Ove godine obilježavamo neke značajne obljetnice:

JURAJ ŠIŽGORIĆ (Šibenik, 13. rujna 1445. - Šibenik, 1509.)

JURAJ HABDELIĆ (Staro Čiče, 17. travnja 1609. - Zagreb, 27. studenoga 1678.)

LJUDEVIT GAJ (Krapina, 8. srpnja 1809. - Zagreb, 20. travnja 1872.)

Stogodišnjicu rođenja obilježavamo: **Ivanu Dončeviću**, **Srećku Karamanu**, **Vladimiru Vidriću**, **Šimi Vučetiću**, **Petru Šegedinu**. **Dubravko Horvatić** rodio se prije sedamdeset godina, a umro prije pet; **Jure Kaštelan** rođen je prije osamdeset godina; **Josip Sever** umro je prije dvadeset; **Nikola Miličević** i **Matko Peić** prije deset, **Jožedfina Dautbegović** umrla je ove godine.

Osamdeseti rođendan čestitamo akademiku **Eduradu Hercigonji**, a sedamdeseti akademiku **Anti Stamaću**, dugogodišnjim profesorima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Obljetnice obilježavamo: **Slavku Batušiću** (umro 1979.), **Mirku Božiću** (rođen 1919.), **Franji Božićeviću Natalisu** (rođen, 1469.), **Luki Brajnoviću** (rođen 1919.), **Mili Budaku** (rođen 1889.), **Slavenki Drakulić** (rođena 1949.), **Stijepu Đurđeviću** (rođen 1579.), **Miroslavu Feldmanu** (rođen 1899.), **Filipu Grabovcu** (umro 1749.), **Ivanu Gunduliću** (rođen 1589.), **Joži Ivakiću** (rođen 1879.), **Janku Jurkoviću** (umro 1889.), **Zdenki Jušić-Seunik** (umrla 1989.), **Petru Kanaveliću** (umro 1719.), **Antunu Kanižliću** (rođen 1699.), **Paji Kanižaju** (rođen 1939.), **Rikardu Kataliniću Jeretovu** (rođen 1869.), **Josipu Kosoru** (rođen 1879.), **Anti Kovačiću** (umro 1889.), **Janku Leskovaru** (umro 1949.), **Mati Lovraku** (rođen 1899.), **Miroslavu Slavku Mađeru** (rođen 1929.), **Milivoju Matošecu** (rođen 1929.), **Franu Mažuraniću** (rođen 1859.), **Vladimiru Nazoru** (umro 1949.), **Vjenceslavu Novaku** (rođen 1859.), **Joži Ricovu** (rođen 1929.), **Milivoju Slavičeku** (rođen 1929.), **Dubravki Ugrešić** (rođena 1949.), **Ivi Vojnoviću** (umro 1929.).

TEK MEMENTO NA GAJA

Piše Marijana Češi

Gajeva (1830.) **Kratka osnova horvatsko-slavenskog pravopisa na poleg mudroľubneh, narodneh i prigospodarneh temelov zrokov** jedna je od hrvatskih najskromnijih knjiga po broju stranica, ali svakako najznačajnijih „... za sudbinu hrvatskog naroda i s njime hrvatskoga književnoga

jezika, pišu u uvodnome dijelu Gramatike Stjepko Težak i Stjepan Babić

Ljudevit Gaj rođen je 8. srpnja 1809. godine u Krapini. Bio je varaždinski, zagrebački i karlovački gimnazijalac, filozofiju je studirao u Beču i Grazu, a pravo u Pešti. Svoje školovanje završava doktoratom iz prava u Leipzigu. Njegovo prvoobjavljeno djelo je povijesne tematike *Die Schllöser bei Krapina (Turđave oko Krapine)*, a najambicioznije (kako to piše S. P. Novak) *Dogodovštine Velike Ilirije* ostade u rukopisu. Autor je mnogobrojnih programatskih članaka. Pisao je pjesme na njemačkom jeziku, a kasnije i na hrvatskom, (poznata je budnica

Još Hrvatska ni propala).

Bio je pokretač mnogih kulturoloških i političkih promjena u svoje vrijeme; začetnik je ilirske ideologije; pokretač lista *Novine Horvatzke* i *Danicze*, vlasnik je tiskare, a jedno vrijeme bio je zastupnik u Hrvatskome saboru. Potaknuo je mnoge književnike na stvaralaštvo: Vraza, Demetra, Nemčića, braću Mažuranić, Preradovića. Sa slovopisnom reformom u praksi išao je postupno. Jasno je da je put svake novine težak, tako da je prvi tekst pisan Gajevom grafijom bila Horvatska domovina Antuna Mihanovića, dok su tek 1836. godine tekstovi u *Novinama* bili tiskani novim

pravopisom.

Ilirski pokret postao je ozbiljna prijetnja Hasburgovcima te 1843. godine zabranjuju ilirsko ime. To je ujedno i početak neuspješnih političkih i ekonomskih Gajevih poteza.

No, on je imao hrabrosti započeti što se mnogi prije njega nisu usudili, stoga ću završiti tekst o Gaju riječima Svetoga Augustina koje su moto njegove pravopisne reforme i nalaze se na naslovnici *Kratke osnove*: *Non quia difficillia sunt non audemus; sed quia non audemus difficillia sunt.* (Mi se ne usuđujemo ne zato što bi stvari bile teške, nego su one teške upravo zato što se ne usuđujemo.)

Ilirske dakle sloge načela zahtjevaju da se svekoliko što tko imade i što je njegovo, čuva, brani i uzdrži, i da, ako se štogod dobra umnožati i povekšati nemože, da se barem ono što jest nipošto neumali. Ilirski domorodci pokazali su svojimi dđeli savđestno ovrđavanje svojih načelah, nepomičnom doslđednosti, neumornim ustrpljanstvom i sveudiljnom pomnjom radeći, da se kako sve, tako osobito horvatska i slavonska domovina u duhu konstitucionalne i municipalne slobode, u duhu narodnosti i sveobće svetoljubne uljudnosti izобрази, prosveti, proslavi i usreći. – Nu neka pokažu naši protivnici takodjer koristni i hasnoviti plod svojih dđelah, kojimi su oni svoju ljubav prema ilirskomu ali što više (tobože njima po ćudi) slavjanskomu narodu, ili pako u užjemu krugu, prema svojoj horvatskoj i slavonskoj domovini koja ih svojimi žulji hrani, očitovali ili pokazali? Jesu li oni nešto za izobraženje, za diku i poćenje horvatskoga jezika učinili?

Ljudevit Gaj, ulomak iz Proglasa iz godine 1842.

VLADIMIR VIDRIĆ

Piše Tea-Tereza Vidović-Schreiber

Prtljag njegov nije pretežak, pa ipak sa i s njime putuje u vječnost.

Tin Ujević

Pjesnik, pravnik, znanstvenik, političar i jedan od najistaknutiji predstavnika hrvatske moderne.

Rođen 30. travnja 1875. godine u Zagrebu u imućnoj građanskoj obitelji od odvjetnika Lovre Vidrića, slovenskog podrijetla i majke Hrvatice, obrazovane građanke. Dom obitelji Vidrić u Preradovićevoj ulici često je bilo mjesto druženja, u ono doba, prvih imena hrvatske politike, znanosti i umjetnosti, kao što su Josip Juraj Strossmayer, Ivo Trnski, Franjo Rački i dr.

Vladimir Vidrić studirao je pravo u Pragu na Njemačkom sveučilištu te nakon što je odslužio zatvorsku kaznu zbog sudjelovanja u paljenju mađarske zastave pred Jelačićevim spomenikom, nastavlja studij u Grazu i Beču. 1903. godine u Zagrebu polaže pravno-povijesni strogi ispit, nakon čega je promoviran u čast doktora pravnih znanosti. Od osobe njegovih memorijskih sposobnosti to je bilo i očekivano.

Određenu naklonost prema pjesništvu pokazivao je od djetinjstva kada je svojim rođacima i prijateljima kao dječak recitirao pospradne stihove. Te Vidrićeve rugalice zapisali su prijatelji po sjećanju i one najrječitije govore o Vladimirovu društvu.

Svoje prve poetske pokušaje, pisane u duhu preporodnih budnica (*Lovoru* i *Putnik domu svome*), objavio je u petnaestoj godini života, kao učenik šestog razreda u gimnazijskom listu „Lovor“ 1889. godine, dok se za njegov pravi književni početak uzima godina 1896. kada je u „Viencu“ objavio pjesmu *Boni mores* (kasnije *Pomona*).

Njegov cjelokupni lirski opus čini svega četrdesetak objavljenih pjesama, a njih dvadeset i pet, napisano u razdoblju od 1896. do 1907., objavljeno je u zbirci *Pjesme* 1907.

Iako ih je malo napisao, njegove su pjesme sadržajno i tematsko-motivski veoma raznolike.

U pjesmama *Oblak* i *Plakat* pjesnik je prikazan kao neka vrsta božanskog posrednika između slobodnih nebeskih, idealnih, plavetnih sfera i bolne, usudne prikovanosti uz zemlju, prolaznost, patnju i mučnu smrt. Zbog labilne psihe bježao je često u prošlost, ta prošlost bivala bi lirska sadašnjosti, a pjesme su postajale osebujne rekonstrukcije grčkih, rimskih, biblijsko-židovskih, slavenskih, folklornih ili pak srednjovjekovnih mitologijskih tradicija (*Elije Glauko*, *Na Nilu*, *Pompejska sličica*, *Coena*, *Perun...*) Značaj ovog pjesnika jest i u tome što je on jedan od začetnika lirske pejsaže u hrvatskom pjesništvu (*Pejsaž I*, *Pejsaž II*). Taj je pejsaž nekad pseudo-povijestan, okulturen, urban, alegorijski, mitološki, a ponekad i realističan pa i ta činjenica u konačnici potvrđuje Vidrića kao nadformacijskog pjesnika. U ovim kao i u mnogim njegovim pjesmama pravi je doživljaj potisnut i na njegovo mjesto dolazi slika koja reflektira doživljaj i dopunjuje misaoni sadržaj. Ukratko, zapažanje postaje doživljaj, doživljaj riječ, a riječ slika (*U oblacima*).

Ženi, o kojoj se sniva, o njenom tijelu božanske ljepote vješto će opjevati u pjesmama *Notturmo* i *Romanca*, dok će se trubadurski zanos očitovati u pjesmama *Bosket*, *Adieu* i *Kipovi*. Valja istaknuti kako je njegova pjesma *Na Nilu* jedna od najljepših pjesama hrvatske ljubavne lirike.

Vidrićev izraz je takav da u pjesmama upotrebljava riječ u onom obliku u kome dolazi u svagdašnjem govoru. Upravo ta narativnost i dijaloško-epsko razvijanje lirske događajnosti učinila je njegove pjesme prirodnijima i oslobođene od metričkih shema. No, 29. rujna 1909., zbog naslijedene bolesti, amentie paranoides, nažalost, utihnulo je njegovo pjesničko pero, a iza njega su ostale pjesme iz kojih treperi radost i svjetlost života, na opće zadovoljstvo mnogih ljubitelja kraljice umjetnosti.

Ubila ga ruka silna.

Vječno jaka, vječno živa.

Što živote raspiva

I živote utrnjiva.

NIKOLA MILIĆEVIĆ

Piše Srećko Listeš

Prošlo je već deset godina od smrti **Nikole Milićevića** (Zvečanje, 27. studenoga 1922. – Zagreb, 1. ožujka 1999.), pjesnika, prozaista, prevoditelja i sveučilišnoga profesora novije hrvatske književnosti.

U rodnomu je selu, u srcu Poljica, pohađao osnovnu školu, a klasičnu gimnaziju u Bolu, Splitu i Travniku. Studij književnosti završio je u Zagrebu, gdje je doktorirao iz književnosti godine 1964.

Nikola Milićević je bio jedan od osnivača i urednika časopisa *Krugovi*, sastavio je i objavio veći broj antologija, za sobom ostavio ogroman opus prijevoda. Najviše je prevodio sa španjolskoga pa zahvaljujući njegovu pjesničkom peru danas uživamo u Machadovoj, Lorkinoj, Jimenezovoj Gongorinoj, Calderonovoj i poeziji mnogih drugih svjetskih pisaca. Od Milićevićevih autorskih zbirki lirske poezije valja spomenuti: *Zlatnu granu* (1952.), *Pod ravnodušnim zvijezdama* (1953.), *Obećanja žute zore* (1956.), *Snijeg i crna ptica* (1964.), *Prah zemaljski* (1974.), izbor *Ruke pune mošta* (1977.), *Nepovrat* (1984.), *Pjesme iz tišine* (1994.).

Izvanredan poznavatelj svjetske i hrvatske književne baštine, Milićević je prožimao naslijeđe s modernim, a zadubljen u zavičaj, podrijetlo i jezik ostavio je za sobom osobnu, toplu liriku, ali i liriku zagledanu u egzistencijalistička pitanja čovjeka, njegove biti i (ne)mirenja.

Nikola Milićević pokopan je podno crkve u Zvečanju.

EPITAF NA GROBU KAURINA KOJI NE HTJE TURCIMA ODATI SVOJIH DRUGOVA

Ti dni mi kosti brojili
tri dni ne okusih ništa
osim vode

Trećega dana opodne
digoše sablju i riknuše
ili ili

Ja stisnuh zube i zgrčih se
a ono zviznu
i umrijeh

Zasja li nešto tada?

FRA MATIJA DIVKOVIĆ (1611.)

U splitskoj luci, pod udarima bure,
fra Matija, umoran, sjedi na bisagama
prepunih papira i čeka brod za Mletke.

Tri dana je hodio iz Olova, na konju,
u društvu trgovaca, po kiši i nevremenu.
Sad eto sjedi tu, na kamenoj obali, sam,
promrzao i težak od misli i duga puta.
Zna da je upao iz opaka turskog zuluma
u mletačku podmuklost, ali ne mari ništa.

Što mu se može desiti kad nosi sa sobom
Nauk krstjanski i *Sto čudesa* koje složi
“na urešenje našega jezika slovinskoga”?
Spustio se tiho iz mračne Bosne u nekom
nejasnom zanosu, sav ponesen gomilom
ispisana papira u kožnatim bisagama.

On hoće da tiska te svoje knjige, tamo,
u dalekim Mlecima, za svoj nepismen narod.
Nepismen i ubog narod, al on ipak vjeruje
u moć svojih knjiga, zato putuje u Mletke.
(a mi, u pismeni doba, u moć kakvih knjiga
još da vjerujemo, u kakve zlatne Mletke
da krenemo na put, po kiši i nevremenu?)

ZABORAVLJENI PISAC

Piše Stjepan Banas

Svetkovina će biti održana u Dončevićevom rodnom mjestu Velikoj Trnavi i Hercegovcu., a uz znanstveno predavanje o njegovom životu i radu, čitanju ulomaka iz njegove poezije i proze, u programu će sudjelovati kulturno-umjetnička društva iz Palešnika i Hercegovca.

Dončević je rođen na pitomim obroncima Moslavačke gore 8. studenoga 1909. u Velikoj Trnavi (Bjelovarsko-bilogorska županija). Gimnaziju je pohađao u Bjelovaru, Požegi, a maturirao u Zagrebu. Upisuje studij agronomije, ali ga nakon druge godine prekida i posvećuje se novinarstvu i književnosti. Poslije Drugog svjetskog rata radi kao zamjenik glavnog urednika „Vjesnika“, zatim kao tajnik Matice hrvatske i Hrvatskog narodnog kazališta, načelnik Odjela za kulturu i umjetnost Ministarstva prosvjete te kao direktor Izdavačkog poduzeća „Zora“, a od 1949. do 1972. bio je i glavni urednik časopisa „Republika“.

Umro je u Zagrebu 13. ožujka 1982. Dončević je stvorio opsežan književni opus, kao pripovjedač, pjesnik i dramatičar. U književnosti se javio 1932. pjesmom Himna, a prije Drugog svjetskog rata objavljuje zbirku novela *Ljudi iz Sušnjare*, romane: *Horvatova kći*, *Propast* i *Biser i svinje*. U svojim novelama i romanima predstavlja se kao socijalni pisac koji tematizira život malih ljudi, raslojavanje sela, promjene moralnih temelja seljačkog života uvjetovane naletom kapitalizma, kao i tamne strane gradskog života, svijet bijede, moralnog posrtanja i beznada. Dončevićeve feljtonističko-žurnalističke stilske

•••••
 • Podružnica Društva pro-
 • fesora hrvatskoga jezika,
 • Zmajski stol Družbe braće
 • hrvatskoga zmaja i Os-
 • novna škola Slavka Kolara
 • iz Hercegovca, krajem
 • listopada 2009. obilježit će
 • prigodnom svečevinom
 • 100-tu obljetnicu rođenja
 • hrvatskog književnika Ivana
 • Dončevića.
 •••••

značajke možemo svrstati u poetiku međuratnoga socijalnog realizma. Drugi svjetski rat iznjedrilo je zbirku novela *Bezimeni* u kojoj je, odupirući se vladajućim socrealističkim konvencijama i šablonama uspio s puno dramskog naboja prikazati hrabrost malih, bezimenih ljudi u ratnim

vremenima, a ova Dončevićeva zbirka pripada kulturnim djelima hrvatske partizanske proze. Najveći umjetnički domet Dončević je ostvario realističkim romanom *Mirotvorci* (1956.) u kojem daje sliku svijesti i uzroka moralne degradacije hrvatskog malograđanstva uoči Drugog svjetskog rata, s osobinama kriminalističke priče u međuratnoj provinciji punoj mračnih, potisnutih strasti, a uz glavni lik Franka Weinerja susrećemo niz dobro pogođenih mikroportreta karakterističnih tipova ljudi u zagušljivoj „žabarskoj“ sredini. Dončevićeve posljednji roman *Krvoproliće kod Krapine* (1986.) uspio je samo fragmentalno sa zanimljivim dijelovima u kojima se pojavljuje struja svijesti, a roman problematizira suvremenog čovjeka i njegove deformacije u potrošačkom društvu. Sa znatno manje uspjeha Dončević se okušao kao pjesnik (*Klonuće* i *Haganjske priče*, 1935.) i kao dramatičar (*Kazna*, izvedena u HNK u Zagrebu 1949.). Njegova proza nastala je na temeljima tradicionalnog realističkog pripovijedanja kojom je zasigurno dao vrlo značajan doprinos poslijeratnoj hrvatskoj književnosti i stoga je nepravедno da je Dončević danas gotovo zaboravljen i zapostavljen pisac, što potvrđuje i činjenica da ga autori (Bogišić, Feldman, Duda, Matičević) nisu uvrstili u *Leksikon hrvatske književnosti* (Naprijed, Zagreb, 1998.), što Dončević zasigurno nije zaslužio.

TRAŽITI SVOJ PUT

Piše Divna Šušić

•••••
 • *Ako ne možeš u čoporu*
 • *naći svoje mjesto, svoj korak,*
 • *naslijede tvoje vječnosti,*
 • *budi svjetionik na rtu,*
 • *signaliziraj putniku u noći.*
 •••••

ŠIME VUČETIĆ

(Vela Luka, 1909. - Zagreb, 1987.)

Tražiti svoj put ka vječnosti trajna je i prirodna potreba svakoga čovjeka. Šime Vučetić, hrvatski književnik čija je stota godišnjica rođenja obilježena ovoga proljeća, pronašao je put ka vječnosti pišući pjesme, eseje, studije, kritike, rasprave, monografije. Rođen u težačkoj obitelji, rano prepušten okruženju koje ne podnosi slabe, u svojim zbirkama pjesama (*Svanuća, Ljubav i čovjek, Putnik, Pjesni razlike*) oslikava socijalnu ugroženost puka, realnost života od mora i zemlje. Rastrgan između širine pogleda i skućene stvarnosti, uvijek se nanovo vraća prvotnome prostoru svoga zavičaja koji ga sputava, ali i širi njegove obzore. Veliča vrijednosti težačke sredine, prirode, prijateljstva, ali istodobno i strahuje od ugroženosti tih vrijednosti. Muče ga uspomene, razapinju moralne dvojbe. Ako se tematski odmakne od zavičajnih motiva, sačuva zavičajnost u jeziku. Trajno osjeća zavičajnu toplinu jer je ona mali komad vedrine u sveobuhvatnoj tami. Slikovitost, traženje smisla, metaforičnost izraza, slobodan stih, dijalektičnost, sve su to značajke njegovoga pjesništva.

Tematsku osnovu svoje poezije Vučetić pronalazi i u usmenoj predaji rabeći legende, mitove ili povijesne događaje kao poetsku podlogu. Tada njegove pjesme dobivaju elemente dramatičnosti što nam otkriva još jednu stranu Vučetićeve osobnosti – sklonost dramskoj umjetnosti (bio je dramaturg u splitskome Hrvatskom narodnom kazalištu, uređivao *Kazalište*, časopis za scensku kulturu, pisao kazališne kritike). Eseji o književnosti i hrvatskim književnicima vrijedan su dio njegova stvaralaštva (*Između dogme i apsurdna, Čovjek u razvalini*). Objavio je mnoge kritike, rasprave i monografije o značajnim imenima hrvatske književnosti: Matošu, Vidriću, Krleži, Nazoru, Ujeviću te sastavljao zbornike i antologije.

Autobiografski tekst *Moram zapisati* otvorena je ispovijest

o tome kako doživljava svoje podrijetlo, roditelje, pisanje. Njegova je biografija, kako sam kaže, slična biografijama "... tolikih drugih ljudi koji su se zavaravali čitanjem i uz to nešto pisali, ali koje je, sve, zapravo prevarilo vrijeme i okolnosti što ih nije mogao nitko unaprijed definirati i po tome izbjeći". Napisavši vrijedna književna djela svoju je biografiju obogatio brojnim nagradama od kojih je najvažnija Nagrada "Vladimir Nazor" za životno djelo.

*I ne boj se, ne će te pokriti trava,
 jer vječito na talasima biti
 bijela istina,
 ili škrapava oštra stijena, ljuta,
 pogodna točka za vez tko zna
 čijeg zalutalog broda.*

Vela Luka

PETAR ŠEGEDIN

Piše Suzana Kačić-Bartulović

Ove godine obilježavamo 100. godišnjicu rođenja Petra Šegedina, književnika, mislioca, a nadalje angažiranog intelektualca-humanista, koji je sudjelovao u svim bitnim pitanjima hrvatske kulture i politike druge polovice 20. stoljeća. Romanopisac, novelist, putopisac, esejist, kritičar i teoretičar književnosti, rođen je 1909. u Žrnovu na Korčuli. Učiteljsku školu završio je u Dubrovniku, Višu pedagošku školu i Filozofski fakultet u Zagrebu. Kao učitelj službovao je u Kuli Norinskoj, Račišću, Korčuli i Zagrebu, gdje se prvi put javlja u književnosti 1939. prozom u Krležinom časopisu „Pečat“ pod pseudonimom Petar Kružić. Bio je prvi poslijeratni tajnik (1946.) i posljednji predsjednik Matice hrvatske prije hrvatske samostalnosti 1990., radio je i kao tajnik Leksikografskog zavoda, bio savjetnik za kulturu pri veleposlanstvu u Parizu te dva puta predsjednik Društva hrvatskih književnika.

Od 1960. živio je u Zagrebu kao slobodan umjetnik, a od 1964. redoviti je član HAZU. Umro je u Zagrebu, 1998. godine, pokopan u Orebiću na Pelješcu. Od 2005. na njegovoj rodnoj Korčuli održava se kulturno-znanstvena manifestacija Dani Petra Šegedina.

Sudionik antifašističke borbe, poslije II. svjetskog rata postaje paradigmatski pisac hrvatskoga proznog egzistencijalizma, stvarajući poseban tip intelektualističke, esejističke i psihoanalitičke proze.

Među prvima se odupire tada vladajućoj koncepciji socijalističkog realizma antidogmatskim referatom *O našoj kritici* (1949.), a svoju društvenu angažiranost i intelektualnu smjelost dokazuje i za vrijeme Hrvatskog proljeća, društveno-političkim esejom *Svi smo mi odgovorni?* te konačno i 1991., kada je, uz Vladu Gotovca, održao nadahnut govor o barbarogeniju. Najpoznatiji je po svojim romanima, egzistencijalističkoj trilogiji *Djeca Božja* (1946.), *Osamljenici* (1947.) i *Crni smiješak* (1969.), nakon kojih su uslijedili *Getsemanski vrtovi* (1981.); *Vjetar* (1986.); *Krug što skamenjuje* (1988), piše i brojne pripovijetke, novele (*Mrtvo more*, 1954.; *Orfej u maloj bašti*, 1964.; *Sveti vrag*, 1966.; *Tišina*, 1983.; *Licem u lice*, 1987.; *Svijetle noći*, 1993.) , putopise (*Na putu*, 1953.; *Susreti*, 1962.) i eseje (*Eseji*, 1956.; *Riječ o riječi*, 1971.; *Svi smo mi odgovorni?*, 1971.) te dnevnički zapis *Frankfurtski dnevnik* (1993.). Svoju književnu filozofiju gradi na graničnim egzistencijalnim situacijama (strah od smrti, tjeskoba, sumnja, otuđenje, grijeh, krivnja) i pokušajima njihova prevladavanja, piše o osamljenom i ugroženom pojedincu, analizira moralne krize i rasap humanističkih vrijednosti, odnos između izdvojenog pojedinca i vlasti, ideologije i estetike, slobode i smisla. On sâm i njegov književni opus, danas predstavljaju otvorenu, aktualnu i intrigantnu temu naše književne znanosti, ali i društvene s(a)vjesti.

.....
 • *Ako ono što sami stvaramo,*
 • *ono što nam se ukazuje kao*
 • *naša stvarnost, otkriva*
 • *u sebi razloge ozbiljnih*
 • *naših nezadovoljstava,*
 • *onda misao, što se u meni*
 • *rodila u prošlim peri-*
 • *odima, po kojoj stvaramo*
 • *strukture koje se izdižu i*
 • *kao neprijateljske iznad*
 • *nas, bivajući jače od nas,*
 • *nije neprirodna, a svijest i*
 • *osjećaj naše bespomoćnosti*
 • *mora ih ukazati kao našu*
 • *sudbinu, pa i fatalnost*
 • *stare grčke tragedije mora*
 • *postati naša stvarnost.*
 • *Vrijedi li u tom slučaju*
 • *postavljati uopće pitanje:*
 • *tko je odgovoran? I da li bi*
 • *bilo ljudski reći:*
 • **SVI SMO ODGOVOR-**
 • **NI?**
 • .....

DNEVNIK JEDNE UČITELJICE

Dragi dnevniče!

Od srijede sam na bolovanju. Doktorica kaže da sam u stresu, ali da mi ne će dati uputnicu za specijalista jer je ispunila svoj mjesečni bonus. Lijekovi koji bi mi pomogli nisu na popisu, a ne smijem trošiti svoj novac jer ću dobiti manju plaću. O minusu ne smijem ni misliti. Samo si mi ti ostao. Samo se na tvojim stranicama mogu ispuhati.

Evo kako je to bilo:

- Ravnatelju, pljunuo me!
- Tko?
- Onaj nemogući roditelj koji gnjavi sve kolege!
- Što ste mu učinili?
- Ja? Ništa! Inzistirao je da njegovom sinu zaključim peticu!
- Pa zaključite!
- Ali, ali, on ne zna ni za trojku...
- Vi stvarno izazivate probleme...
- Ravnatelju, moramo držati kriterije, inzistirati na razvijanju radnih navika, biti pravedni prema onima koji se trude...
- Dajte se vi svojih principa držite doma, a ne u mojoj školi!
- Morate me zaštititi!
- Ja - vas??? Ako ste ovako dosađivali i roditelju nije ni

čudo da vas je pljunuo! Jeste li vi stvarno toliko glupi ili me zafrkavate?

- Ne razumijem! Pošteno odradim svoj posao, a nebrojeno puta ostanem i prekovremeno. Bez kune!
  - I što onda? Kako vam nije jasno da taj mali mora imati peticu?
  - To nije dobro za dijete! Učimo ga da dobije nešto bez truda!
  - O tome neka brine njegov otac!
  - Ali on ne brine!
  - Ma sada ću vas ja pljunuti ako ne prestanete! Dajte mu tu vražju peticu!
  - Ne mogu!
  - A ja mogu sve vas trpjeti? I te vaše glupe principe! Jel vi znate tko je taj otac?
  - Pojma nemam!
  - Zato se i pravite važni! On je važna osoba u gradu i osobni prijatelj... čujete li me! I što sada? Hoćete li da mene pljunu i smijene?
  - Ne vidim vezu...
  - Ali ja vidim! Principijelna idiotkinjo!
- I tako, dragi dnevniče, sada me zamjenjuje jedna manje principijelna početnica. Ravnatelja nitko ne će pljunuti i smijeniti, a ja ću se malo odmoriti. Mislim da sam imala sreće!

OBAVIJESTI

ČLANARINA u iznosu od 50,00 kn godišnje plaća se općom uplatnicom, koja je dostavljena svim članovima. Članarinu valja platiti u banci jer je jedino tako moguće voditi evidencije o uplatama. Ukoliko uplatnica nije dostavljena, potrebno je uplatiti članarinu prema predlošku na www.dphj.hr.

Vjesnik se može preuzeti na www.dphj.hr/Vjesnici/.

POZIV NA SURADNJU. Uredništvo poziva članove Društva da šalju svoje priloge za buduće brojeve Vjesnika. Prilozi trebaju biti napisani u Wordu, fontu Times New Roman, 12 s dvostrukim proredom. Samo naslov treba biti napisan masnim slovima. Članci i fotografije se šalju e-poštom.

PETICIJU O UVOĐENJU JEDNOG PRAVOPIISA članovima će dostaviti županijski povjerenici. Molimo da peticiju date potpisati svim zaposlenima u vašim ustanovama.

Zahvaljujemo svima koji su sudjelovali u anketi i potpisivanju peticije. Pozivamo vas da se odazovete i ubuduće.

ADRESE E-POŠTE. Na prijavljene adrese e-pošte članova povremeno šaljemo obavijesti. Mnoge od njih se vraćaju jer ih primatelji ne mogu primiti iz različitih razloga. Neki su odjavili e-poštu, nekima su elektronički sandučići puni, neki su promijenili adresu. Dio članova nije prijavio adresu e-pošte. Pozivamo sve članove da promjene javljaju svojim županijskim povjerenicima kako bismo ih mogli ažurirati i komunicirati sa svima.

ODLUKE MALOG VIJEĆA

IMENOVANI POVJERENICI. Malo vijeće na sjednici 23. svibnja 2009. imenovalo je povjerenicom za Zagreb **Goranku Lazić**, a povjerenicom za Osječko-baranjsku županiju **Nadu Marguš**. Njihovi su podatci dostupni na www.dphj.hr/o_nama/.

SJEDNICA SABORA DRUŠTVA održat će se krajem listopada ove godine. Sabornici će do kraja kolovoza dobiti službene pozive s predloženim dnevnim redom.

VJESNIK Društva profesora hrvatskoga jezika, broj 3./2009.

Uređuje: Malo vijeće Društva

Prijelom i grafička obrada: Srećko Listeš

Tisak: *Profil International d.o.o.*

Naklada: 2000